

Het Bloemenpad in Made is geen chrysantenlaantje meer

Zo op het eerste gezicht lijkt er weinig veranderd aan het Bloemenpad in Made. Kassen en huizen zien er bijna exact hetzelfde uit als tien jaar geleden. Achter de gevels echter heeft een revolutie plaatsgevonden.

Arie-Frans Middelburg
afmiddelburg@hortipoint.nl

W eet je wat hier is veranderd? Vroeger had ik heel veel haar en nu niet meer.” De gevatte opmerking is van Erik van der Hoeven, een van de vijf telers die het Bloemenpad anno 2010 rijk is. Om zijn opmerking kracht bij te zetten toont hij op het erf een foto uit zijn glorieuze voetbalverleden. Spelers van de V.V. Maasdijk staan gebroederlijk naast de profs van een roemrijk Sparta met Louis van Gaal en Danny Blind. En inderdaad. Helemaal rechts staat een nauwelijks herkenbare Van der Hoeven met een aan een afrokapsel grenzende bos krullen en een haargrens vlak boven de wenkbrauwen.

Dat Van der Hoeven zijn kapsel – of het ontbreken ervan – gekscherend aanhaalt als de grootste verandering die heeft plaatsgevonden op het Bloemenpad, is typerend. Want van buiten is bijna alles op het doodlopende tuinderlaantje bij hetzelfde gebleven. Goed, Van der Hoeven plaatste een WKK, Gerard en Ad van Leeuwen verlengden hun kantoor met een kantine en een showroom en de huizen kregen een verfje, maar

verder staat alles erbij zoals in 2000. Maar in de kassen is bijna geen teelt gelijk gebleven.

Nauwelijks meer chrysant

Ooit zaten er vijf chrysantentelers aan het Bloemenpad. Drie stopten en verhuisden, één schakelde volledig over en een ander teelt niet meer jaarrond. Die laatste is Van der Hoeven. Nog steeds mijmerend over zijn gigantische haardos van weleer – ‘ik had echt nooit verwacht dat ik kaal zou worden’ – loopt hij zijn bedrijf binnen. In de schuur vult een medewerker emmers met water voor de lisianthus die geoogst wordt. Piccolo in alle kleuren „Het was echt een chrysantenlaantje”, zegt de geboren Westlander en hij somt moeiteloos de namen op. „Helderman, Bijleveld, Van der Wel, Vellekoop en ik.” In de Bommelerwaard was chrysant nog niet aan de orde en Made stond er bekend om. Vrachtwagens vol met chrysanten uit Made arriveerden dagelijks op de Nederlandse veilingen. Nu zitten er nog maar twee jaarrondchrysantentelers in de

Plukmadesepolder. Van der Hoeven verklaart dat telers niet uit nargigheid stopten met chrysant. Zij die hun kassen verkochten, hadden de leeftijd. Eind jaren tachtig begonnen op veertigjarige leeftijd, was het een aantal jaren geleden tijd te stoppen. En de telers die schakelden, pasten de teelt aan de kassen aan.

Van der Hoeven koos twee jaar terug voor lisianthus in de zomer; een avontuur dat al jarenlang in zijn achterhoofd zat, vertelt hij. Even oriënteerde hij zich op nieuwbouw voor chrysant. Hij zou dan groter hebben ontmoeten dan de 17.000 m² die zijn bedrijf nu telt en dat maakte schakelen naar een andere teelt in de toekomst moeilijk. Want dat hij ooit wilde schakelen, was een ding dat zeker is. „Waarom zit ik in een gemengde studieclub? Het gevoel is er altijd al geweest iets ander te gaan telen. Maar aan de andere kant is het wel zo dat als we nog een goede boterham zouden verdienen met chrysant, we er jaarrond mee door hadden gegaan.” Nu volgen na lisianthus nog vier rondjes chrysant.

Even later zitten we in de achtertuin van de bungalow van Erik van der Hoeven en zijn partner Heleen de Jong. Het is lekker rustig wonen vertelt hij. „Veel mensen uit het westen gaan hier in de buurt op vakantie. De Biesbosch is binnen handbereik. Dat merk je aan de natuur. Er zijn veel soorten vogels en in de winter kijken de herten door de ramen de kas binnen.” Er kan gefietst worden en in het nabijgelegen Drimmelen is een haven. Weinig klachten dus over de woonomgeving. Alhoewel. „Voorheen kwamen we door de weilanden het tuinbouwgebied binnen gereden. Nu staan er industrie en een Vinox-locatie. Het is wel drukker geworden.” Over de buurt heeft Van der Hoeven geen klagen. De mensen lopen de deur niet bij elkaar plat, maar als er wat aan de hand is, steken ze elkaar de helpende hand toe. Maar het treintje met veilingkarren en chrysantendozen dat vroeger regelmatig over de laan ging als iemand misgreep, rijdt niet meer.

Teelt aangepast aan de tuin

Een deur verderop doet een bezwete Johan Vellekoop de deur open met in zijn kielzog een keffende Jack Russel. In de schuur staan drie karren lisianthus. Er wordt gestoomd bij Vellekoop

Erik van der Hoeven (l): 'Het gevoel is er altijd geweest iets anders te gaan telen'

Flowers dus de kantine is de meest comfortabele plek deze middag. Vader Leen schenkt wat fris in. Moeder Wilma schuift later aan. Ook Vellekoop is geschakeld. Tien jaar terug was er net uitgebreid naar 15.000 m² om in de pas te blijven lopen met chrysant. „Niet dat we toen groot werden, maar anders zouden we te klein zijn”, zegt Leen Vellekoop. Met aparte soorten wilde de familie Vellekoop zich onderscheiden. De ontwikkelingen gingen echter zo snel dat in 2002 in de zomerperiode geschakeld werd naar lisianthus. In de winter bleven ze aanvankelijk bij chrysant. „We wilden de periode dat het rendement van chrysant slecht was er uit halen”, verklaart Leen. Al snel bleven de opbrengsten van chrysant achter en werden tot 2005 achtereenvolgens euphorbia en violier in het teeltplan geschoven.

Grootschalig chrysant telen was geen optie. Het is iets wat de familie niet ambieert en wat ook niet overeenkomt met het telen wat de consument wil. Want dat hebben ze hoog in het vaandel staan. Ze zochten het dus niet in bulk, maar in de moeilijke teelten die een langere teeltduur hebben en extra aandacht vereisen. Volgens Leen is er heel duidelijk gekeken naar de markt. „Wat brengt geld op in welke periode? Wij geloven erg in de seizoenen en willen aan

Lees verder op pagina 22 ➤

Johan Vellekoop: 'Grootschaligheid hebben we nooit geambieerd'

Serie Tuinbouwstraatjes tien jaar later

Tien jaar geleden ging het Vakblad langs bij telers in verschillende glastuinbouwgebieden. In die tijd is er veel veranderd, ook in de glastuinbouw. Geldt dat ook voor die gebieden? En hoe is het de telers vergaan? Het Vakblad is opnieuw gaan buurten bij dezelfde ondernemers aan de Tuindersweg in De Lier, de Floraweg in Roelofarendsveen, de Tuinderslaan in Erica en het Bloemenpad in Made. Deze week de laatste aflevering van deze serie.

Lees het artikel uit 2000 over deze tuinbouwstraat in Made op: www.vakbladvoordebloemisterij.nl/aanvullingen

FOTO'S: GERDIEN DE NOOY

Leen Vellekoop: 'We hebben het gemaakt in de moeilijke teelten'

Gerard van Leeuwen (l): 'Grote investeringen zijn de afgelopen tien jaar achterwege gebleven'

Jo en Coby van Winden: 'Door te schakelen hebben we een stukje rust gecreëerd'

> Vervolg van pagina 21

de markt zijn als de vraag er is." Vandaar de violier tot de Engelse moederdag, lisianthus in de zomer, geen bloemen in augustus en euphorbia voor de kerst. Makkelijk is het allemaal niet. Het is arbeidsintensief, lastig te mechaniseren en er moet twee keer per jaar gestoomd worden. En de planning is een puzzel waarvan voortdurend stukjes verlegd moeten worden. De kunst is om op tijd te zijn met een goede kwaliteit. Daarom werd belichting opgehangen.

En Johan is dus in het bedrijf gekomen, zoals tien jaar geleden werd aangekondigd. De LAS werd gevolgd door de MAS en de HAS. Nu is hij onmisbaar op het bedrijf dat een meerhoofdige leiding vereist. Drie teelten vragen enorm veel aandacht. Temeer ook omdat er van de hoofdteelt euphorbia eigenhandig plantmateriaal wordt vermeerderd.

Ideale woon-werkomgeving

Leen Vellekoop noemt de Plukmadesepolder een ideale woon-werkomgeving. De tuinbouwbedrijven zijn geclusterd en de omgeving eromheen is landelijk. Het Westland ligt niet te ver weg. Hij vindt ook zeker niet dat er niets is veranderd in de polder. Op het Bloemenpad is er niet gereconstrueerd, maar in nabijgelegen lanen is dat wel anders. Daar is flink verspijkerd en dat heeft volgens Vellekoop het buurtgevoel wat minder gemaakt. Het leeftijdsverschil tussen de oudere en jonge ondernemers is groter en bovendien worden sommige huizen bevolkt door Poolse medewerkers.

„Ook wij hebben weleens om de tafel gezeten om klaar te zijn voor de toekomst als er ooit een reconstructie plaatsvindt”, verklaart Vellekoop. Met wij bedoelt hij zijn burens Erik van der Hoeven, Jo van de Winden en zijn eigen persoonsje. Er is een basisidee uit geboren dat op papier is gezet. Wanneer dat tot uitvoer komt? Vellekoop heeft geen idee. Als de tijd rijp is.

Aan de overkant rijdt bij VLM Hydrocultuur van de broers Gerard en Ad van Leeuwen, geboren en getogen Brabanders, een vrachtwagen weg. Aan beide zijden van de oprit staat een grote stenen leeuw. In de schuur is het rustig. In de kas staan planten op hydrocultuur. En dat was tien jaar geleden ook al zo. Daarmee is VLM het enige bedrijf aan het Bloemenpad dat bij zijn teelt bleef.

Bezoek van een cameraploeg

Het wachten is op Gerard die op de fiets naar voren komt. Zojuist heeft hij bezoek gehad van een cameraploeg. De buurt is verenigd in Kansrijk Made om het gebied te profileren en de jeugd te interesseren voor de tuinbouw. „Je gaat er toch van uit dat het de komende jaren beter gaat”, merkt Van Leeuwen op. Momenteel loopt het allemaal niet zo denderend. Hij is blij dat er geen glas staat op de 10.000 m² grond die ze nog hebben liggen. Grote investeringen bleven de afgelopen tien jaar achterwege. Mede omdat Van Leeuwen juist in 2000 het bedrijf van buurman Bijleveld overnam. De kas werd afgebroken – het is de enige kas die verdween sinds eind

jaren tachtig tuinders zich aan het Bloemenpad vestigden – en een nieuwe kas werd gebouwd. Een stap waar Van Leeuwen geen spijt van heeft. Het werkt toch allemaal wat makkelijker zo. In de ene kas komt alles naar binnen; via de andere kas verlaten de planten het bedrijf. Vier jaar terug werd het kantoor verlengd met een kantine en een showroom. Dat was allemaal in de stijl van de bestaande bouw. Dus daar zie je weinig van aan de buitenkant.

Ook de twee chrysantenbedrijven van de burens Van der Wel en Helderma staan nog onveranderd overeind. Alleen wordt er nu soepgroente in geteeld. Ook hier dus de veranderingen achter de gevel. Net als bij de twee woonhuizen op de grond van VLM. Gerard van Leeuwen vertelt verhuisd te zijn naar het dorp. Zelf vond hij het lekker rustig aan het Bloemenpad; zijn gezin vond het té rustig. De woonhuizen zijn verhuurd aan onder andere Poolse medewerkers. „Voor de mensen die hier wonen, is het wel minder geworden. Ik kan ook niet zeggen dat we de deur bij elkaar platlopen. Je kent en groet elkaar, maar tien jaar geleden hadden we meer contact.”

Aan het afbouwen

Tijd om terug te gaan naar de overkant. Naar de vierde sierteler aan het laantje. Alhoewel: de freesia en lisianthus die Jo en Coby van Winden tien jaar terug teelden, zijn verdwenen. In de schuur bestiert Coby een winkel met bloemen, planten en perkgoed. Tijdens het bezoek is het een komen en gaan van klanten. In de kas hangt wat perkgoed en wordt groentezaad geteeld. Voor het vierde jaar nu. Een hele omwenteling dus. De Van Windens gaan nog elke dag met plezier aan het werk en met de schakeling hebben ze rust gecreëerd. „We zijn aan het afbouwen. Ik ben 65 jaar. Om te verkopen is de tijd niet rijp”, zegt Jo. „We wonen hier ook zo mooi.” En: „Ja, we hebben het altijd naar ons zin gehad. Anders waren we er al mee gestopt.” Toch is er de laatste jaren een generatiekloof met de jonge ondernemers. „In het begin waren we ook wat afhankelijker van elkaar.”

Ze wonen er nu 22 jaar. Jo herinnert dat in het begin 80% van de tuinbouw in de polder bloementeelt betrof. Nu overheerst groente.

Hij werpt een blik op een grote luchtfoto van de Plukmadesepolder in 1996 die in de schuur hangt en wijst aan waar er sindsdien kassen zijn bijgekomen. „Hele blokken boerenland zijn volgebouwd.”

„Ja, op het Bloemenpad is wat minder veranderd dan op andere lanen. Als ik naar onszelf kijk, dan hebben we de teelten aangepast aan de kas. We hebben nooit groot gewild. Ik ben liever kweker dan manager”, zegt Van der Winden.

De grootste verandering voor hem was de liberalisering van de gasmarkt. De piekbelasting zorgde bij de freesiateelt voor hoofdbrekens. Maar daar is hij vanaf. Net als van de zorgen om het personeel.

Over tien jaar?

Teelten veranderden de afgelopen tien jaar op het Bloemenpad; het glas bleef praktisch onaangetast, dat is helder. Maar wat gebeurt er over tien jaar? Heeft Van Winden enig idee wat hij dan doet? „Dan ben ik 75. Dan zal er wel wat anders zijn”, luidt zijn antwoord.

Of er echt veel gaat veranderen aan het Bloemenpad de komende jaren, blijft ongewis. Ook Vellekoop en Van Leeuwen gaven daar geen stellig antwoord op. Leen Vellekoop zei te verwachten over tien jaar meer opgeschoven te zijn naar euphorbia. „Misschien is lisianthus verdwenen. Dat kan toch behoorlijk grootschalig geteeld worden. Het valt me, terwijl ik dit zeg, op dat ik het woord schaalvergroting niet in de woord neem. Daar ben ik toch een beetje huiverig voor. Ik denk meer aan specialisatie.” En Van Leeuwen antwoordde: „Het kan allemaal raar lopen. Ik denk dat we hier nog zitten. Maar het is heel moeilijk om vooruit kijken. We bekijken het per jaar en laten ons niet te veel door allerlei berichten beïnvloeden.”

Ten slotte nog even terug naar Erik van der Hoeven. Hij zit inmiddels met zijn medewerkers aan het vrijdagmiddagbiertje. „Tja, over tien jaar ben ik 55. Ik denk dat ik dan nog wel hier zit en als ik fit ben, dan ben ik nog tuinder. We hebben het best naar ons zin. Maar je weet het nooit. Tien jaar is een lange tijd. Waarschijnlijk heb ik er wat andere teelten bij. Dat kriebelt al.” <

De bedrijven toen en nu

Het Bloemenpad ligt in het tuinbouwgebied Plukmade aan de rand van het Brabantse Made. De Plukmadesepolder, waar de tuinbouw in de tweede helft van de jaren tachtig van de grond kwam, is 250 ha groot en volgebouwd met glas. Aan het Bloemenpad is in tien jaar tijd ogenschijnlijk niet veel veranderd. In 2000 waren aan de rechterkant de bedrijven van Jo van Winden, Leen Vellekoop en Erik van der Hoeven gevestigd. Zij zitten er nog. Aan de linkerkant zitten nog steeds Gerard en Ad van Leeuwen, die destijds net het chrysantenbedrijf van Bijleveld hadden overgenomen. De chrysantentelers Van der Wel en Helderma hebben hun bedrijven verkocht aan een soepgroenteteler. De bedrijven aan het Bloemenpad zien er nagenoeg hetzelfde uit als tien jaar terug. Alleen Van der Hoeven investeerde in een WKK en de Van Leeuwens verlengden hun kantoor vier jaar geleden met een kantine en een showroom. In de bedrijven is er veel veranderd. De broers Van Leeuwen bleven als enige bij hun teelt, potplanten op hydrocultuur. Van Winden, Vellekoop en Van der Hoeven schakelden. Ooit zaten er vijf chrysantentelers. Nu teelt alleen Van der Hoeven nog vier rondjes chrysant per jaar.

